

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Dziergawka

w sprawie skazanego W. A. i P. O.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 28 listopada 2024 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

wniosku o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego

na podstawie art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2021 r., poz. 1904 t.j. z dnia 21.10.2021 ze zm.) w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. a *contrario*

p o s t a n o w i ł:

wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Ryszarda Witkowskiego pozostawić bez rozpoznania, jako niedopuszczalny z mocy ustawy

UZASADNIENIE

Do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy W. O. i P. O. o wznowienie z urzędu postępowania sądowego prawomocnie zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 sierpnia 2023 r., sygn. akt II AKa 1/22, zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 sierpnia 2021 roku, sygn. akt VIII Ko 16/21. W uzasadnieniu wniosku obrońca skazanych podniósł wystąpienie w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Zarządzeniem z dnia 16 października 2024 r. Prezes Izby Karnej do rozpoznania wskazanej sprawy wyznaczył sędziów Sądu Najwyższego: Eugeniusza Wildowicza (sprawozdawca), Pawła Wilińskiego i Ryszarda Witkowskiego.

Zarządzeniem z dnia 21 października 2024 roku sędzia Sądu Najwyższego Eugeniusz Wildowicz zarządził, co następuje:

- „1. zdejmuję sprawę z terminu posiedzenia wyznaczonego na dzień 22 października 2024 r.;
2. w celu zagwarantowania stronie prawa do sądu jako sędziego referenta sprawy o sygn. akt II KO 115/24, stwierdzam istnienie okoliczności dających podstawę do wyłączenia z urzędu członka składu orzekającego SSN Ryszarda Witkowskiego (art. 42 § 1 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. – por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22);
3. odpis zarządzenia doręczyć stronie inicjującej wznowienie postępowania kasacyjnego;
4. w związku z pkt 2 odpis zarządzenia przedstawić przewodniczącemu wydziału w celu zarejestrowania sprawy o wyłączenie z urzędu SSN Ryszarda Witkowskiego (uchwała SN z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22) i przydzielenie tej sprawy osobie, która nie jest w tej samej sytuacji ustrojowej (*nemo iudex in causa sue*)”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek sędziego Sądu Najwyższego Eugeniusza Wildowicza należało pozostawić bez rozpoznania wobec jego ustawowej niedopuszczalności.

Stanowisko wyrażone w zarządzeniu z dnia 21 października 2024 roku, w aktualnym stanie prawnym należy uznać za oczywiście niezasadne.

Na wstępie należy podkreślić, że przedstawione przez sędziego Sądu Najwyższego okoliczności nie mogły zostać rozpoznane w trybie 41 § 1 k.p.k. W orzecnictwie Sądu Najwyższego słuszenie podkreśla się, że wątpliwość co do bezstronności sędziego nie może być wywodzona z samych kwestii ustrojowych związanych z jego powołaniem i to niezależnie od tego w jakim okresie i z jakimi

ułomnościami w procedurze nominacyjnej doszło to tego powołania (zob. m. in. postanowienie SN z dnia 21 czerwca 2023 r., IV KK 460/19, LEX nr 3598209; postanowienie SN z dnia 31 października 2023 r., V KK 358/23, LEX nr 3621120). Podnoszone zarzuty nie mogą mieć bowiem charakteru abstrakcyjnego i odnosić się do całych grup powołanych sędziów (zob. postanowienie SN z dnia 10 sierpnia 2023 r., V KK 162/22, LEX nr 3600648).

Powyższe stanowisko potwierdza również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 marca 2020 r., sygn. akt P 22/19, z którego wynika, że art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30), w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730 i 914 oraz z 2020 r. poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Także z brzmienia art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 622; dalej ustawa o SN), dodanej ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259) wynika, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Skoro zatem ustawa o SN w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu (zob. art. 29 ustawy o SN), to w tym zakresie stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k., wyłączając możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze (zob. postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2023 r., V KK 485/21).

Konsekwencją tego stanu rzeczy jest konieczność uznania, iż **niedopuszczalne jest zastosowanie art. 41 § 1 k.p.k. w sytuacji, gdy z treści wniosku o wyłączenie sędziego wynika, że dotyczy on okoliczności przewidzianych w art. 29 § 5 ustawy o SN**, a tak właśnie jest w niniejszej sprawie.

Podstawę wniosku stanowiły tu bowiem okoliczności dotyczące powołania sędziego SN Ryszarda Witkowskiego, a *de facto* kwestie związane z organem o to wnioskującym, a więc Krajową Radą Sądownictwa, ukształtowaną na drodze nowelizacji z dnia 8 grudnia 2017 r. **Takie procedowanie zmierzałoby do obejścia zawartego w art. 29 § 4 ustawy o SN bezwzględnego zakazu, który nie dopuszcza możliwości podważenia orzeczenia wydanego z udziałem sędziego Sądu Najwyższego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności wyłącznie z powodu okoliczności towarzyszących powołaniu tego sędziego.**

Ustaleń tych nie może zmienić treść uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20, która na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20 przestała obowiązywać, a na którą powołał się sędzia SN Eugeniusz Wildowicz. Podkreślić trzeba przy tym, że art. 190 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, iż orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Przyjmuje się, że żaden organ nie posiada uprawnień do weryfikacji oraz nierespektowania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, w tym także Sąd Najwyższy (zob. postanowienie SN z dnia 25 stycznia 2024 r., I KK 107/23).

W rozpatrywanej sprawie należy także podkreślić, że nie ma żadnych podstaw do twierdzenia, że zachodzi przypadek, że sędzia rozpoznający przedmiotowy wniosek, z uwagi na tożsamą sytuację ustrojową, orzekałby we własnej sprawie (*nemo iudex in causa sua*). Należy w pełni podzielić pogląd, iż wniosków o wyłączenie usadowionych tylko na podnoszeniu okoliczności o charakterze ustrojowym nie wolno uwzględniać automatycznie z tego tylko powodu, iż przedmiot sprawy znajduje zastosowanie także do osób ją rozstrzygających (zob. postanowienie SN z dnia 16 stycznia 2024 r., III KK 293/23; postanowienie SN z dnia 11 lipca 2024 r., IV KK 142/24). Bez zindywidualizowania podnoszonych okoliczności w aspekcie konkretnych faktów poddających się ocenie sądu, pozostają one w warstwie wyłącznie teoretycznej, niepowiązanej odpowiednio ani z konkretną sprawą, od udziału w której wniosek o wyłączenie zostaje złożony, ani z określonym sędzią, którego wniosek ten dotyczy (zob. postanowienie SN z dnia 11 października 2024 r., II KO 110/24).

W uwarunkowaniach niniejszej sprawy nie mogłoby dojść do złamania zasady *nemo iudex in causa sua* przez sędziego Sądu Najwyższego powołanego przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., albowiem sędzia w takich okolicznościach nie orzeka „we własnej sprawie”, gdyż przedmiot konkretnego postępowania nie stanowi „jego sprawy”, a wydane przez niego orzeczenie w żaden sposób nie będzie miało wpływu na sferę jego własnych uprawnień lub obowiązków prawnych (zob. postanowienie SN z dnia 30 listopada 2023 r., I Zo 75/2; postanowienie SN z dnia 4 września 2024 r., I Zo 144/24; postanowienie SN z dnia 2 października 2024 r., V KK 282/24).

Mając na uwadze, że wskazane powyżej uchwały Sądu Najwyższego, na które powołuje się sędzia SN Eugeniusz Wildowicz, nie mają mocy prawnej i nie są wiążące, wobec oczywistego konfliktu wynikającego z konieczności dokonywania oceny w wydaniu jakiegokolwiek orzeczenia o statusie sędziów powołanych na urząd poczynawszy od 2018 r., nie powinny brać udziału osoby biorące udział w wydaniu uchwały połączonych izb SN z 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20) i akceptujące wówczas jej treść w całości. Stoją one bowiem każdorazowo przed koniecznością samodzielnego rozstrzygnięcia o tym, czy i jaki skutek wywołał wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, a tym samym przynajmniej pośrednio oceniają ważność i skuteczność własnego rozstrzygnięcia (zob. postanowienie SN z dnia 17 października 2024 r., III CB 72/23). Innymi słowy, sędzia taki musi ocenić, czy i w jakim zakresie wyrok ten wpływa na skuteczność uchwały, w podjęciu której wziął udział. Zachodzi tu klasyczny przypadek orzekania przez sędziego we własnej sprawie, in concreto w sprawie prawidłowości czynności procesowej, w której wydaniu wcześniej uczestniczył. Można zatem mieć uzasadnione wątpliwości, czy sędzia taki spełnia kryterium niezawisłości i bezstronności i czy jest sędzią niezależnym, a skład orzekający z udziałem takiego sędziego jest sądem niezależnym ustanowionym uprzednio ustawą w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej w zw. z art. 2 i art. 4 ust. 2 Traktatu o Unii Europejskiej w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (zob. uchwała SN z dnia 27 września 2024 r., I KZP 3/24).

W zaistniałej sytuacji sędziego SN Eugeniusz Wildowicz, który brał udział w wydaniu uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20, powinien co najwyżej złożyć „żądanie” o jego wyłączenie od udziału w przedmiotowej sprawie lub oświadczenie o wyłączeniu się od udziału w sprawie w trybie art. 42 § 2 k.p.k. (samowylączenie się sędziego), z uwagi na brak bezstronności.

Z powyższych względów wniosek dotyczący wyłączenia z urzędu sędziego SN Ryszarda Witkowskiego, zawarty w zarządzeniu wydanym przez sędziego SN Eugeniusza Wildowicza, był niedopuszczalny z mocy ustawy, w konsekwencji czego Sąd Najwyższy pozostawił go bez rozpoznania.

[J.J.]

[ał]